

Mutatvány Munkácsi Bernát vogul szótárából

MUNKÁCSI BERNÁT 1888—1889-ben gyűjtött nyelvi anyagot a vogulok közt. Szövegeit sajátmaga adta ki a VNGy. I—IV. kötetében. Nyelvtani feljegyzéseit a NyK 21—24 kötetében tette közzé. Jegyzetanyagát az első két szövegekötethez még ki tudta adni. A III/2. és IV/2. jegyzet- és magyarázat-kötet már az én kiadásomban jelenhetett csak meg Munkácsi kéziratos anyagának felhasználásával.

Vogul szótári anyagát részben sajátmaga cédulázta ki ívlapokra és füzetbe írt helyszíni feljegyzéseiből, a középzozvai anyagot pedig KNÖPFLER LÁSZLÓ, de Munkácsi átnézte munkáját, mert számos javítás található a cédulákon. A szócédulák nyelvjárásonként és első betű szerint voltak nagyrészt elrendezve, mikor hozzákezdtem a szótár megszerkesztéséhez. A cédulákon a vogul szó vagy önmagában vagy mondattörédekben fordul elő, mellette a rendszerint orosz, ritkábban magyar vagy német értelmezés, nem ritkán csak vogul nyelvű körülírás, egyszer-kétszer azonban hiányzik a jelentés megadása.

A szótári anyag rendezését már az ötvenes évek végén megkezdtem, ki-céduláztattam Munkácsi szövegeit, nyelvtani vázlatait és nagyobb vogul tárgyú cikkeit. Az így nyert cédulák száma meghaladja Munkácsiét.

A szótár szerkesztésében felhasználtam az eddigi finnugor szótárak tapasztalatait.

Egy-egy szócikk az azonos fő származékait nagyjából magába foglalja. Az igekötős igéket alapigéjüknél vettem fel.

A szócikkek felépítése a következő:

Minden szócikket egy vastag pont (•) kezd meg. Ezután következnek a vogul nyelvjárási adatok a következő sorrendben: É (északi), KL (középzozvai), AL (alsóozvai), P (pelimi, pelimkai), K (kondai) és T (tavdai). Az első adat után következik a nyelvjárási utalás, a következő adatokban már előtte. A többfajta ejtési vagy írás-variánst ~ jellel kötöm össze. Ha van saját adatom, azt []-ben közlöm az É jelzés előtt. Ha azonos Munkácsi adatával: [id.] Ezután következik a szó magyar (ritkán orosz) nyelvű értelmezése, majd függőleges vonással elválasztva a német (növények, állatok nevében esetleg latin) jelentés. Ezután következnek kettőspont után a vogul nyelvi példák német fordítással. Új bekezdésbe kerülnek a szóösszetételek, amelyekben a címszó az előtag, ismét újba, amelyekben utótag. A képzett szavak is mindig új bekezdésbe kerülnek a képzők mássalhangzójának betűrendje sorrendjében. Minden összetett és képzett szó jelentését magyarul és németül megadom, de a példamondatokét csak németül.

Az alapszó német jelentése után zárójelben jelzem a jövevényszavak eredetét: ir. (iráni), or. (orosz), osztj. (osztják), szam. (szamojéd), tat. (tátár),

zürj. (zürjén). Csak az eddigi eredményeket (Korenych, Kálmán, Steinitz, Kannisto, Rédei) hasznosítom, új kutatásokat nem végeztem. Az esetleg külön címszóban fölvettem, de rokonságban, kapcsolatban álló szavakra a szócikk végén Cf. jelzéssel utalok.

A kiadandó szótár előszavában közlöm majd Munkácsi útleírását (Buda-pesti Szemle 60. k.), a szótár létrejöttének történetét, valamint gyakorlati megjegyzéseket a szótár használatához.

A szójegyzékek és szövegek kicédelázását BALOGH LÁSZGÓ, GREGA SÁRA, KERESZTES LÁSZLÓ és A. MOLNÁR FERENC végezte, a német fordítást ellenőrizte KOCSÁNY PIROSKA, A. KÖVESI MAGDA és HARRIET MUNKÁCSI, a magyar és német szómutató egy-egy részét LÉVAY BOTONDNÉ (χ -) és SCHMIDT ÉVA (\bar{e} -, i -, k -, n -, \acute{n} -) készítette. A szerkesztésben (szócikkek egységesítése) Keresztes László és A. Kövesi Magda segített.

Munkácsi többször változtatta vogul nyelvi anyagának írásmódját. Mivel följegyzéseit 1888–89-ben írta, még nem követhette Setälä finnugor átírási rendszerét, még kevésbé ismerhette a fonematikus írásmódot. Mivel ugyanazt a fonémát néha kétféleképpen jelzi, máskor pedig azonos írásjegyet használ két fonéma jelölésére is, nehéz lett volna arra vállalkozni, hogy az ember átírja. Így hát kompromisszumos megoldást választottam, úgy írom, ahogy Munkácsi a szótárcédelák többségét írta. A betűrendben főleg az alapbetűt vettem alapul. Mivel az északi nyelvjárás szerint állapítottam meg lehetőleg betűrendet, a magánhangzókat is figyelembe vettem. A sorrend így a következő: $a, \bar{a}, \bar{ä}, \bar{ä} - e, \bar{e}, \acute{e}, \bar{e}, e - \gamma, \gamma, gh - \chi, kh - i, \acute{i}, \bar{i}, \bar{i} - j - k - l, \lambda - l - m - n - \acute{n} - o, \bar{o}, \bar{o}, \bar{o}, \bar{o}, \bar{o} - p - r - s, \acute{s} - \acute{s}, \acute{c} - t - l' - u, \bar{u}, \bar{u}, \bar{u}, \bar{u}, - v, v$.

A különleges vogul magánhangzó-kvantitás miatt Munkácsi nem mindig ismerte föl a fonológiai rövid-hosszú korrelációt, mert a zárt szótag hosszú magánhangzója időtartamban alig különbözik a nyílt szótag rövid magánhangzójától. Az északi nyelvjárásban a hangsúlytalan a -t gyakran jelöli \bar{a} -vel vagy akár e -vel, palatalizált mássalhangzó vagy j szomszédságában is gyakran jelöli \bar{a} -vel az a fonéma kissé előbbre képzett variánsát. Az \acute{e} jel viszont jelentheti a redukált magánhangzót, a hangsúlytalan a -t és a szóvégi — kissé zártabb ejtésű e -hangot is. Az \bar{o} , \bar{o} zártabb ejtésű o -t jelent, az $e - \bar{e}$, az o és \bar{o} közti, az $u - \bar{u}$ pedig az u és \bar{u} közti hangot, végül az \acute{e} egy \bar{e} és \acute{i} között.

Az itt közölt szemelvény az n -kezdetű szócikkekből való betűrendben, de nem minden szócikket vettem föl.

- na É no , aztán | na , und?! (< or.)
- $na\acute{i}r \sim na\acute{i}r$ É, KL P $na\acute{i}r\bar{a}$ ($na\acute{i}r\bar{e}$), AL $na\acute{i}r$, K $na\acute{i}r$ ~ $na\acute{i}r\bar{a}$ ~ $na\acute{i}r\bar{a}$, T $n\bar{a}ur\bar{a}$: nyereg | Sattel: É $\acute{x}\bar{a}t\bar{e}l \acute{x}\bar{a}ns\bar{a}p \acute{x}\bar{a}ns\bar{a}n \acute{n}\bar{a}i\bar{r}\bar{e}l \bar{u}nt\bar{t}\bar{e}n\bar{u}t \bar{p}\bar{a}l\bar{i}t\bar{e}l$ während er (dem Fohlen) einen mit Sonnenmuster gezierten Sattel auflegt; KL $\bar{a}m \bar{t}\bar{e} \bar{l}\bar{u}m \bar{n}\bar{a}i\bar{r}\bar{e}l \bar{p}un\bar{i}l\bar{e}m$ ich saddle dieses Pferd; P $na\acute{i}r\bar{e}l \bar{v}ut\bar{t}ux$ satteln $na\acute{i}r\bar{e}l\text{-}j\bar{i}w \sim \bar{l}\bar{u}\text{-}s\bar{i}s\text{-}n. \sim \bar{l}\bar{u}\text{-}s\bar{i}s\text{-}n.\text{-}j\bar{i}w$ É nyereg | Sattel. — K $s\bar{e}s\text{-}na\acute{i}r\bar{e}$ седелка, hámnnyereg | Rückenpolster $na\acute{i}r\bar{a}x\bar{t}\bar{i}$ É, KL P $na\acute{i}r\bar{e}x\bar{t}\bar{i}$: KL $n\bar{u}k\bar{h}\text{-}n.$, P $n\bar{u}n\bar{k}\text{-}n.$ fölnyergel | satteln. — É $j\bar{o}l\text{-}n.$, KL $k\bar{w}\bar{a}n\text{-}n.$ lenyergel | absatteln: KL $j\bar{u}\text{-}j\bar{o}x\bar{t}\bar{s}\bar{e}m$, $\bar{l}\bar{u}m \bar{k}\bar{w}\bar{a}n\text{-}na\acute{i}r\bar{e}x\bar{t}\bar{i}l\bar{e}m$ ich bin angekommen, ich saddle mein Pferd ab $na\acute{i}r\bar{e}n$ KL fölnyergelt, nyerges | gesattelt: $n. \bar{l}\bar{u}$ gesatteltet Pferd $na\acute{i}r\bar{e}t\bar{i}$ É, T $n\bar{a}ur\bar{t}$ - fölnyergel | satteln: T $\bar{l}\bar{u} \bar{n}\bar{a}ur\bar{t}\bar{e}m$ ich saddle das Pferd. — É $j\bar{o}l\text{-}n.$, T $\bar{i}l\text{-}n.$ lenyergel | absatteln

• *nāχ*- KL AL P, K *nāχkē* egyedül | allein: KL *ām āk nāχēmt minēm* ich gehe allein; AL *ām nāχēmtē* ich allein; P *amk nāχēmt* id.; *tākw nāχāt* er allein; *tāu nāχāt penkēl ōi* er lebt allein; *tēn jērēptaxtiyē tēnk-nāχānt* sie lieben nur einander; K *n. jiw* alleinstehender Baum; *n. khom* alleinstehender Mann; *n. tāχ loättēn!* sprich nur ein einziges Wort! *ām n. mē votyēm* ich möchte eine einsame, abgesonderte Stelle haben; *nāχkānt tuñsi* er steht allein; *nāχkānt vonli* er sitzt allein, einsam

• *nāχji* É nyomkod | drücken (frequ.)

nāχsi id.: *sisā nāχsarwēs, nāχjawēs* sein Rücken wurde gedrückt, gepreßt

• *nāχwi* [id.] É, KL K *nōkhwi*, AL *nōyi*, P *nōkhwi*, T *nāχ*- csipeget, csőrrel koppint, kopácsol | (mit dem Schnabel) picken, hauen: KL *kharkhej jiw n. nālätēl, pērk kinši* der Specht pickt den Baum mit dem Schnabel, er sucht Würmer; K *vuj nālätätēl pot n.* der Vogel pickt Körner mit dem Schnabel. — KL *pal-n.*, P *pāl-n.*, T *ju-n.* csőrével betör | mit dem Schnabel einbrechen: KL *nāmraχān sis-kwāreχ pal-nōχwsān, kwāreχ-pūt kwān-kwāltš* die Henne pickte ihre Eier auf, sie befreite die Küchlein; P *kwāreχ nāmértkāt tākw pāl-nōkhwesit* die Henne pickt selbst das Ei an; T *ju-nāχstēl* sie pickte an

nōkwenti KL, T *nāχāntēl* csipeget | picken. — T *ju-n.* felcsíp | aufpicken: *tāuχ nāmértkētēm ju-n.* die Henne pickt ihre Eier an. — *kun-n.* feltör | anpicken

nōkhwāsi KL egyszor csíp | einmal picken

nāχā-sēχt-: *kun-n.* T feltör (csőrével) | anpicken (mit dem Schnabel): *tāuχ-pou kun-nāχā-sēχts* das Küchlein pickte sich das Ei auf

nāχwāsāli É = *nōkhwāsi*

nāχwēšli ~ *nāχwēšlaxti* É csipeget | picken

nāχwti:tū-n. É odadug (orrot) | hinstecken (Nase): *nólēmtēl tū-nāχwtilēm* ich stecke mir die Nase hin

• *nājreči*: *kwānē-n.* K kibicsaklik, megrándul | verrenken: *koātēm nākētānēl k.-nājrečs* die Hand wurde mir verrenkt

• *nāj₁* [id.] É, KL *nāj* ~ *naj*, P *nāj* ~ *nāi*, K *nāj* ~ *naj* 1. úrnó, fejedelemasszony, gazdaasszony; 2. (É) anyaméh | 1. Herrin, Fürstin, Wirtin; (É) Gebärmutter: É *jüntēp pūyi, ūri n.* Nadel greifende, sich in acht nehmende Herrin

n.-āyi É úri leány | Fräulein. — *n.-āηk* id. — É *n.-ātēr* bálványszellem | Götze: *n.-ātērnē susnē χum jámbor, istenfélő ember* | frommer, gottergebener Mann. — P *nāj-ōtēr*, K *nāj-ātēr* anyaméh | Gebärmutter. — É *n.-pīj* fejedelemasszony fia | Fürstinnensohn. — P *nāj-siškwē* uralkodónő | Herrscherin. — É *n.-vāps* istennótól rendelt vő | von einer Göttin geordneter Schwiegersohn. — P *sāpēr-nai-pū, kāmēη-n.-p.* a medve egyik elnevezése | einer der Kosenamen der Bären. — *upe-nai-tēn, āηkwē-n.-t.* egy táncdallam neve | Name einer Tanzmelodie

jāni ōtēr nāj P fejedelemnő | Fürstin. — KL *lāu-khēl-lēplēη-n.* Tíz-nyírfától-takart-istennőcske (egy bálvány neve) | Durch-zehn-Birken-verborgene Göttin (Name eines Götzen). — É *jānēη-n., tēlēm-tit-nāj, tuχ-tit-n.* (bálványnevek | Götzenamen) — É *pērnā-nē-n.*, K *pērne-nāi* treff dáma (kártyában) | Treff Dame. — É *puknā-nē-n.*, P *pupne-naj* káró dáma | Carreau Dame. — É *sēmel-uj-nē-n.* pikk dáma | Pique Dame. — *sārsē-nē-n.* kór dáma | Coeur Dame. — *nayēr lātēnē opi n.* magtörő holló | Nußhäher

nājīη É, KL *nājīη* úrnós, úrnó lakta (vidék, város), istennót tisztelő | durch Herrinnen bewohnt (Gegend, Stadt), eine Göttin verehrend

nājlaχ KL úrnóként | als eine Herrin, Fürstin

• *nāj*, [id.] É, P *nai* 1. tűz (csak É) 2. nap | 1. Feuer (nur É) 2. Sonne: É *n. tēj* das Feuer brennt; *n. pēlamlēs* das Feuer loderte auf; P *n. kwaln* ármät . . . *n. outn* ármät bei Sonnenaufgang . . . bei Sonnenuntergang

n.-ānkw ~ *-sāni* É Nap-anya | die Mutter Sonne — *n.-χān* tüzes fejedelem (mitológiai alak) | Feuerfürst (Mythologische Gestalt). — *n.-χurj* tűzszerzám-zacsó | Feuerzeug-Beutel: *n.-χ.-tump* (egy sziget neve | Name einer Insel) — *n.-jiv* [*nājiv* ~ *nājw*] tűzifa | Brennholz. — *n.-j.-kantēs-pēr* két gerenda az ajtó fölött belül a jurtában, melyek között az egyik sarokban a csuval, a másikban a víztartó állvány | zwei Balken in der Jurte über der Tür zwischen denen der Tschuwal und das Gestell für Wasser aufgestellt sind. — *n.-nielm* láng | Flamme. — *n.-sultēm* szikra | Funke. — *n.-tēnē χusāp* lámpa | Lampe. — *n.-t.-vōj* petróleum | Petroleum, Erdöl. — *n.-vāta* a tűz széle | Rand des Feuers *nājij* [*nājēj*] É: napos, tüzes | sonnig, feurig. — *n.-χāp* [id.] gőzhajó | Dampfer

• *nājēr* ~ *nāēr* ~ *najēr* ~ *nājēr* ~ *nājēr* KL, AL *nāēr*, P *nājēr*, K *nājēr* ~ *nājēr* ~ *nājēr*, T *nājār* fejedelem, uralkodó, cár | Fürst, Herrscher, Zar: KL *mānχ nājērau mot nājēr jurtēl khōntlaχtē* unser Zar steht mit einem anderen Herrscher im Krieg; K *nājēr jāltāt vōnli* der Zar herrscht

nājēr-ēkwē K fejedelemasszony, cárnő | Fürstin, Zarin. — P *n.-khwār*, K *nājēr-khwār* a cár képe | Zarenbildnis. — K *nājēr-lōnχ* (egy csónakvontató hely neve | Name einer Stelle, wohin die Kähne geschleppt werden). — T *n.-nē* uralkodónő, cárnő | Herrscherin, Zarin. — KL *nājēr-ōāi* királylány | Königstochter. — K *nājēr-ūs*, *n.-poul* fejedelmi város, fejedelmi falu | fürstliche Stadt, fürstliches Dorf. — P *n.-sīskwe* uralkodó | Herrscher

khān-nāēr KL cár, uralkodó | Zar, Herrscher. — KL *khul-najēr* ~ *nājēr*, K *kul-najēr* ~ *khvōl-n.* ördögfejedelem | Teufelsfürst: K *khvōl-nājēr-nē vēn-kwēn!* vigyen el az ördög! | der Teufel soll dich holen! — K *jāl-nājēr* id. — KL *wūt-nājēr* vízi fejedelem | Wasserfürst (myth.)

nājā-rlēχ (-lēk-) T fejedelemség | Fürstentum: *neū nājā-rlēkēn tāūtē-l tāūtē-lēm* ich brenne dein Fürstentum mit Feuer auf

• *nakā-paul* É (falunév | Dorfname)

• *nakaši-jiv* É fiatal fa | junger Baum

• *nāklēt* É kár, hiba, baj | Schade, Verlust, Nachteil (< or.)

• *nal*₁ ~ *nāl* [*nal*] É, KL AL K P *nāl*, T *nāl* ~ *nēl* nyél, fogó, szár | Schaft, Stiel, Heft: É *kasajā* ~ *savrapā nālēl nati* er befestigt sein Messer (seine Axt) am Schaft; K *saurēp nōnkhā nālētēlēm nālātām* ich habe die Axt am Stiel befestigt; *saurēp nālātānēl kwān-leupi* die Axt wird locker im Stiel *nāl-kwoł* É a nyél közepe | Mitte des Stiels. — *nāl-āul* ~ *nāl-awēl* a nyél vége | Ende des Stiels. — *nāl-potali* orsókarika | Spindelrad

khānsāntnē-nēl T író toll | Schreibfeder. — É *χāχsā-nāl*, KL *khānšā-n.*, P *khānsā-n.*, K *khānsē-n.* pipaszár | Pfeifenrohr, -stiel. — AL *khānsā-nāl-jiv*, P *kh.-n.-jū*, K *kh.-n.-jiv* калина, kányafa | Schlingbaum. — É *χ.-n.-āul* a pipa szopókája | Mundstück der Pfeife. — KL *jarū-n.* a gyalu fogója | Hobelheft. — *jāpēt-n.* ~ *jeāpt-n.* késnyél | Messerstiel. — É *kāsāj-nāl* [*kasaj-nāl*] id. — P *kemke-n.* az a fa, mellyel a varsát kiemelik a vízből | Stiel womit die Fischreuse aus dem Wasser gehoben wird. — KL *kārnēs-n.* fazékfül | Topfhenkel. — KL K *kāu-n.* a kézimalom nyele | Henkel der Handmühle. — É *loimēs-nāl* a jégtörővas nyele | Stiel des Brecheisens. — É *nāl-nāl*, KL *nāl-n.*, K *nēl-n.* a nyíl szára, nyele | Schaft des Pfeiles. — É *n.-n.-porj* egyenes, bütykös saarú,

fehér ernyős virágú, ehető, hegyes vidéken termő növény | eine knotenhalmige eßbare Pflanze mit weißen Doldenblumen, die in Gebirgen wächst. — KL *ávü-tä-n.* Schaft der Spießes. — P *päsén-n.* asztalláb | Tischbein. — É *pasiltép-nal*, KL *pasiltép-n.* ~ *päsiltép-n.* fúrónyél | Schaft des Bohrers. — *ponél-várné-nal* orsó | Spindel. — T *pöt-nél* tarah, ferdén földbedugott karó, melynek vége az üstöt akasztják, szolgálfa | Kesselhaken. — *purü-näl* az ár nyele | Schaft der Ahle. — KL *pütép-n.* a szigony nyele | Schaft der Harpune. — KL *sarhkép-n.*, K *särhkép-n.*, T *särhkä-p-näl* mozsártörő | Mörserkeule. — É *sarviráp-nal* [*säyráp-n.*], KL *šaurép-n.*, P *šavirép-n.* fejszenyél | Schaft der Axt. — É *sétép-nal* ~ *-näl* orsó | Spindel. — KL *sopén-n.* ekeszarva | Pflugsterz. — *šoxri-n.* késnyél | Messerschaft. — *sänëx-n.* csésze füle | Henkel der Tasse. — *toul-kés-n.* tollszár | Federstiel. — É KL *tüp-näl* az evező nyele | Ruderschaft. — É *vántép-nal*, P *vänép-n.* a horog nyele | Schaft des Hakens

naliŋ É, K *nälëŋ* nyeles | mit Schaft versehen (Adj.)

nälp KL P id.: P *nüle n. pásén* ein Tisch mit vier Füßen

nälti KL AL P K nyélre fölerősít | in das Heft einschlagen, (K) helyez | setzen: KL *jeäpt-näl nältëm* ich schlage das Messer in das Heft ein; P *šavirép-näl nältux* die Axt in das Heft einschlagen; K *nañmë käsi-talxën nältëstë* er setzte das Brot an die Messerspitze; *nël nältäxw jowët-joäntirñë* den Pfeil an die Bogensehne setzen. — AL *nukh-n.*, K *noŋkhë-n.*, T *nun-nëlti* nyélbe üt | in das Heft einschlagen: T *jäptëm nun-nëltilem* ich schlage mein Messer ins Heft ein. — K *täu-n.* id.

• *nal*₂ [*näl*] É KL P a víz vagy tűz irányában, a faltól a szoba felé, folyón lefelé | in der Richtung des Wassers, des Feuers, von der Wand zum Inneren der Stube, flußabwärts. — KL *nal-poäl* túlsó part | das jenseitige Ufer. — *nal-tari* a folyó felé | in der Richtung des Flusses. — Igekötőként | als Verbalpräfix:

É *nal-ärenti*, *-atxati*, *-jäläläli*, *-jämi*, *-liy*, *-narëmti*, *-näläsi*, *-nülü*, *-pati*, *-täli*, *-tältäli*, *-vántti* ~ *-utti*, *-varüli*

KL *nal-khisäti*, *-järenti*, *-joämenti*, *-kisäti*, *-li*, *-lixtsaxti*, *-nëjli*, *-närüti*, *-äuti*, *-pajti* ~ *päjti*, *-ripiti*, *-rässëxti*, *-šunsi*, *-täxäti*, *-taxëmti*, *-titëlti*, *toälmäti*, *-tälti*, *-toärti*, *-tärtaxti*, *-tätü*, *-ujli*, *-uüli*, *-utti*, *-voäri*

AL *nal-pañitäti*, *-pošenti*

P *nal-pävërmenti*, *-pošenti*, *-tärüti*, *-vorti*

nalkë KL: *jä n.-poäl* a folyó túlsó oldala | das jenseitige Ufer

nalü ~ *naluw* [*näluw*] É, K *nalü* 1. hegyről, partról lefelé a folyóhoz (menni, jutni, vinni stb.) 2. a tűzre vagy a tűz közelébe (helyezni pl. üstöt) 3. az ágyinak, padnak a faltól a szoba felé eső részére (ülni, feküdni, mozogni stb.) | 1. vom Berg, vom Ufer zum Fluß (gehen, kommen, bringen usw.) 2. ans Feuer oder zum Feuer (legen, setzen z. B. Kessel) 3. an die Schlafpritsche, die Bank von der Wand in der Richtung der Stube (sich setzen, sich legen, sich bewegen)

É *nalü-xajti*, *-xulütaxti*, *-jämi*, *-narëmtaxti*, *-närü*, *-närüti*, *-pälti*, *-pati*, *-pëti*, *-pëtüli*, *-rëpëti*, *-sunsü*, *-tälti*, *-tüstüpi*, *-varüli*, *naluw-pältëpi*, *-sänŋwäsi*

K *nalü-päjtelü*, *-voäri*

É *nalwä* ~ *nalwäl* ~ *nalwal* [*nälwä* ~ *nälwal*], K *nälwë* id.: É *nalwä-joxti*, *-taxäti*, *-täli*, *-varüli*, *-vántti*; *nalwäl-xajti*, *nalwal-sunsü*; K *nälwë-mëni*, *-poälti*, *-tärëtaxti*, *-väjli*, *-voäntli*

nalem [*nälëm*] É lenn (a vízben) | unten (am Wasser): *n. xujës* es lag am Wasser; *n. xultxinterit* sie schweben am Wasser; K *när öxñël n. pärs* der Balken

rollte vom Berg hinunter. — É *n.-páalt*, T *nálm-pál* a túlsó parton | am jenseitigen Ufer: É *sortāŋ-jā sūntā sukér-jā-paul n.-p. āli* die Mündung der *sortāŋ-jā* liegt jenseits *sukér-jā-paul*

nalmi [nālmi] É, T *nálm* alsó | untere: É *n. jāris* das untere Flüßlein. — *n.-mān-jā-paul* (falunév | Dorfname). — *n.-kwālŋ* a háló víz felőli kötele | der sich an der Flußseite befindende Strick des Netzes. — *n.-vāta* [n.-wāta] lapos partsáv közvetlen a folyó mellett | flaches Ufer unmittelbar neben des Flusses.

— T *n.-pāl* túlsó part | jenseitiges Ufer

nođlmén K a folyónál, tűznél | beim Fluß, beim Feuer

nalmén-pāl É túlsó part | jenseitiges Ufer

nalmit É, AL *nālt* lenn, a parton | unten, am Ufer: É *naŋ n. jāmitevin* du spazierst unten, am Ufer

• *nalimān* [naliman] É, KL AL P K *nālmén*, T *nīlu* negyven | vierzig: KL *ām natēm n. tāl* ich bin 40 Jahre alt („mein Alter ist vierzig Jahre“)

n.-jāk KL negyvenegy | einundvierzig. — *n.-kitā* negyvenkettő | zwei- undvierzig

nālménné K negyvenen | ihrer vierzig

nālmént K negyvenedik | der vierzigste. — Cf. *nīla*

• *nan* [nān] É KL AL P, K *nān*, T *nāŋ* ~ *noŋ* ti | ihr: É *n. jāmentān!* geht weiter!

nanān [nānan] É KL, AL *nanan*, P *nanānān*, K *nānān*, T *nānā·n* (É KL AL K T) 1. titeket 2. nektek | 1 euch (acc.) 2 .euch (dat.); (P) titeket | euch (acc.)

nanānné [nānann] É, P *nanānānne*, K *nānān*, T *noŋā·n* nektek | euch (dat.)

noŋā·nmi T titeket | euch (acc.)

nanānnél [nānannəl] É, K *nānānəl* ~ *nānānəl*, T *nānā·nnél* tóletek | von euch

nanki ~ *nankān* [nānkən] É, KL *naŋk*, AL *nāŋk*, P *nank*, K *nāŋk*, T *nā·néx* ti magatok | ihr selbst

KÁLMÁN BÉLA

Proben aus dem wogulischen Wörterbuch von Bernát Munkácsi

VON BÉLA KÁLMÁN

Der Verfasser bereitet als Pfleger des wogulischen Nachlasses Bernát Munkácsis das lexikalische Material von Munkácsi zum Druck vor und er teilt aus diesem einige Probeartikel mit.